

Marta Chaviva Reiková, in memoriam

Pani Marta Chaviva Reiková sa narodila v Nadabule, a ako najslávnejšia židovská odbojárka bola členkou výsadkovej skupiny Amsterdam a operovala na okolí Banskej Bystrice. Nakoniec bola Nemcami zajatá a v roku 1944 popravená. Za jej obetavú činnosť Mestský národný výbor v Banskej Bystrici jej udelil 21. 8. 1990 Čestné občianstvo in memoriam.

Marta Chaviva Reiková sa narodila v chudobnej židovskej rodine 21. 7. 1914 v Nadabule, mestská časť Rožňava. V roku 1919 sa s rodičmi presťahovala do Radvane pri Banskej Bystrici. Tu v rokoch 1919 až 1929 navštevovala obecnú školu, neskôr v rokoch 1929 až 1931 aj strednú odbornú školu, ktorú však pre nedostatok finančných prostriedkov neukončila. Následne pracovala ako predavačka v železiarstve. Od mlada bola aktívna v sionistickom hnutí. V roku 1938 sa presťahovala do Bratislavy, kde pracovala ako sekretárka Dr. Oskara Neumanna, jedného z vedúcich predstaviteľov sionistického hnutia na Slovensku. Vyučovala v prípravných kurzoch pre vysťahovalcov do Palestíny. Bola vedúcou sekretariátu židovského národného fondu.

V decembri 1939 sa s manželom odsťahovala do Palestíny. V roku 1941 vstúpila do Hagany a o rok neskôr do úderných oddielov Palmach. Prihlásila sa na výzvu SOE, ktorá prostredníctvom židovskej agentúry hľadala židovských dobrovoľníkov pre špeciálne vojenské operácie. Vstúpila do pomocného ženského zboru RAF (WAAF) pod menom Ada Robinson. Vďaka SOE v roku 1942 absolvovala vojenský a spravodajský výcvik a získala hodnosť seržanta.

V lete 1944 bola zaradená do výsadku Amsterdam. Príslušníčka anglo-americkej vojenskej misie pri Veliteľstve 1. Československej armády na Slovensku. Ako účastníčka protifašistického odboja bola vysadená do priestoru SNP 17. 9. 1944. Podieľala sa na získavaní spravodajských informácií o židovskom obyvateľstve na Slovensku, pomáhala židovským utečencom na povstaleckom území a organizovala odvoz židovských detí cez Maďarsko do Palestíny. Pomáhala organizovať odsun zostrelených spojeneckých letcov. Spolu s ostatnými členmi výsadky sa podieľala na výcviku židovských partizánov.

Po potlačení SNP sa skrývala spolu s partizánmi v okolí Pohronského Bukovca. Dňa 31. 10. 1944 bol partizánsky tábor prepadnutý nacistickými vojskami a 1. 11. 1944 bola zajatá spolu s ďalšími partizánmi ukrajinskou jednotkou Waffen-SS Galizien. Pri výsluchu netajila svoj židovský pôvod. Po krutom mučení bola spolu s ostatnými väzňami 20. 11. 1944 oficiálne prepustená. V skutočnosti nacisti zhromaždili 250 osôb židovskej národnosti, medzi nimi i Maru Chavivu Reiková pri Banskej Bystrici, kde ich toho istého dňa v protitankovom zákope pri Kremničke všetkých povraždili.

Po oslobodení bolo jej telo exhumované a uložené v Olšanských hřbitovoch v Prahe. V roku 1952 boli jej pozostatky na žiadosť izraelskej vlády znovu exhumované a prevezené do Izraela, kde bola Reiková pochovaná na Herzlovom cintoríne.

V jej osobe a činnosti je stelesnená túžba každého človeka po slobode, mieri a spravodlivosti.

Čestné občianstvo mesta Rožňava in memoriam bolo udelené pani **Marte Chaviva Reikovej** za mimoriadnu angažovanosť a obetavosť v odboji počas 2. svetovej vojny.

Cenu Čestné občianstvo mesta Rožňava in memoriam prevzala JUDr. Ivica Stiglitz.